

Эсэгэ ороноо, эхэ нютагаа эб хамта майдуулан!

БҮГДЭ АРАДАЙ СОНИН

Бүгэдэ арадай сонин

1996
декабриин
24

Үбэлэй дунда
сагаан хулгана
харын
15
ВТОРНИК
гарагай 3
№ 246 (19586)
Газетийн сэн хэлсэгтэ

1921 оной
декабриин
21-һээ гарана

БҮГДЭ АРАДАЙ СОНИН

Юкатан Мериды хотоноо (Юкатан мексиктай мэдээсэл ерэбэ. ЮНЕСКО-гаар комитет наа болоһон сессий байгаалин хоморой шуаг үзэгдэл гал нуурые бүхы дэлхэйн хүн нэй нөөсэ баялиг гэжэ соносхобо. Юнолон оронуудай, Россин, Буриадай, Новосибирскын мэргэжэлтэд хэбэ, эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри хэһэн

ЮНЕСКО-гэй экспертнүүдэй бүлэг зургаан саана Байгал нуурые дэлхэйн эрдэни/эрдэмнэй гэжэ тусгаар списогтэ оруулха тухай хаража үзөөд, эсэсэй шийдхэбэри тула хэдэн хэмжээ бэлүүлхыень хэһэн.

Шуршалгануудай үндэһөөр Байгал дээрэ орондын эрдэмэй шэнжэлгэнүүдые тула арга хүсэлэлнүүд Россин абтаһан байна. Онсолбол, Буриадай түбэй, республикын Экологийн ба байгаалин нөөсөнүүдые ашагтайгаар хэ талаар гүрэнэй комитедэй эрдэмтэд ЮНЕСКО-гэй экспертнэ комиссийн үзэмжэдэ техникэ материалнуудые, тусхай шийдхэлнүүдые бэлдээ бэлэй.

Байгал нуур мүнөөдэр "Дэлхэйн соёлой ба эрдэмн эрдэни-зэндэмэни" гэгээн ЮНЕСКО-

гэй Конвенцийн гол эрилтэнүүдтэ таарана. Ушар иимэһээ дурсагдагша списогтэ оруулагдаха дүүрэн эрхэтэй.

Байгалай оршон, эндэ хүдэлдэг промышленна ба хүдөө ажахын үйлэдбэри, Ангарскын ГЭС-эй хүдэлмэрийн гурим, эндэхи байгаали ашаглалга дэлхэйн олонийтын хиналта доро абтаба гэшэ.

Дэлхэйн эрдэни зэндэмэни болгон Байгалые списогтэ оруулгаһаа уламжалан, "Байгал нуур хамгаалга тухай" федеральна Хуули абалга түргэдхэгдэхэ, Байгал нуур хамгаалха талаар федеральна комплексно программа бэлүүлгэ урагшатай байха.

Байгал хамгаалха асуудалай уласхоорондын хэмжээндэ шийдхэгдэхэ болоод байхада, эндэхи байгаали ашаглагшадай харюусалга бүри дээшлээ.

Байгал нуурые дэлхэйн эрдэни зэндэмэни болгон тусгаар списогтэ оруулга хадаа эндэхи оршониё хамгаалгыё уласхоорондын эрхэнүүдэй үндэһэтэй болгоно гэшэ.

И. ВОРСКЛОВ,

Т. ХУРИГАНОВА

республикын Экологийн ба байгаалин баялигуудые ашагтайгаар хэрэглэхэ талаар гүрэнэй комитедэй хүдэлмэрилэгшэд.

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

ЭБЛЭЭН АЖЛАА

УРАГШАТАЙ

Республикын худалдаа ажай промышленна талаар республикын хойто аймагуудай эблээ хаража. Тус эблээд эдэ ороһон Хойто-Муйскын, Баунтын, Баргажарай, Ахын хойто аймагуудай эблээ хаража. Эблээд эдэ ороһон Хойто-Муйскын, Баунтын, Баргажарай, Ахын хойто аймагуудай эблээ хаража. Эблээд эдэ ороһон Хойто-Муйскын, Баунтын, Баргажарай, Ахын хойто аймагуудай эблээ хаража.

ЭМХИДХЭХЭ, ХҮДӨӨ АЖАХЫН

продукцинуудые үйлэдбэри хэ багахан заводуудые байгуула болон бусад.

Найхан байгуулагдаһан эблээд эдэ ороһон Хойто-Муйскын, Баунтын, Баргажарай, Ахын хойто аймагуудай эблээ хаража. Эблээд эдэ ороһон Хойто-Муйскын, Баунтын, Баргажарай, Ахын хойто аймагуудай эблээ хаража.

АЖАЛГҮЙШҮҮА ҮШӨГӨ

ОЛОШОРХО

1996 он дүүрэгэ, хэдэ хонгоһоо шэнэ жэл гараһан. Хүндэ хүнор, хуули эрх ямар хэбэ гэжэ республикын эконолическа ба социальна байдал үшөөл доройтоһоор, ажалгүйшүүдэй тоо олошорхол байна. Ажалгүй гэжэ мүнөө 10113 хүн тоологдоно. Тэдэний 7567 нь тусхай бүридхэлдэ абтажа, гүрэнэй зүгһөө тэдхэмжэ абадаг байха юм. Гараха жэлдэ байдал найжарха гү? "Үгы.

Үшөөл хүндэ болохо", гэжэ гансаһа мэргэжэлтэд бэшэ, мун засагай зургаануудай түрөөлөгшөд мэдүүлэ.

СҮҮД ДАХИНАА БОЛОНО

Улаан-Үдэн мэр байһан В. А. Шаповаловей "Тушаалда хооронго багаха тухай" мэдүүлгэ хотын Советскэ районной сүүдэ харагданэ. Тэрэниё тушаалдаа болоулха тухай республикын Президентийн зарлиг, мун Правительствоын хуули ёһотой управлений, городской Советэй депутатуудай шийдхэбэриё гэрэ зургуушааска гэрэ мэдүүлгэ сүүдэ барилан байгаа гээд харауула. Тийхэдэ, ЗабВО-гой сэрэгэй сүүдэй В. А. Шаповаловые эмэггүй гэжэ тоолоһон шийдхэбэри Россин Зөбсөгтэ Хүсэнуудэй сэрэгэй дээдэ сүүдэ буруу, ямаршыё үндэһгүй гэжэ тоологдоно. Тус хэрэгээр гүрэнэй шэнээр хэрэгжэ эжилхэ юм.

Мүнөөдөр Улаан-Үдэн Советскэ районной сүүдэ эгэ хэрэгээр харалга үргэлжэлүүлэгдэхэ.

В. ШАГДУРОВ.

ЭНЭ ДУГААРТАМНАЙ:

АРБАЙ ТАРЯНАЙ БОДОТО
ЭЗЭДЭЙ АЖАЛ ХЭРЭГҮҮД

"СЭЛЭНГЭ" СОНИНОЙ
65 ЖЭЛЭЙ ОЙ ТУХАЙ

ҮНДЭН СОНИНОЙ ЭХИН АЛХАМДА
ЭДЭБХИТЭЙГЭЭР ХАБААДАЛСАГША

АЛАС ХОЛУУР СУУРХАҢАН АРАДАЙ
ТЕАТРАЙ ЗОХЁОХЫ ЗАМ ТУХАЙ

СПОРТ

АМАРШАЛГА

Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын аймагуудай "Земля мухорлицбирская", "Сэлэнгэ" сонинуудай ажалша коллективүүдые газетнь мүндрэлдөөр 65 жэлэй ойн баяраар халуунаар амаршалаад, сагай бэрхэдэ диклдэнгүй, урдаа табилан хараа зорилгонуудаа улам эршэтэйгээр бэлүүлжэ, олон тоото уншагшадайнгаа урма зоригыень бадараахыетнай, ажалдаа бүри ехэ амжалтануудые туйлахыетнай хүсэнэбди.

"Буриад үнэнэй" ажалша.

НАРЫН САЛИН ТҮЛЭГДЭХЭНЬ

Буриад Республикын шулуун нүүрхэ олзборилдог предпритинууд ажалайнгаа салин саг соогоо абахагүй, материална техникэсэ талаар хангалтагүй эрхэ байдалда хүдэлнэ. Энээнһээ уламжалан, республикын шулуун нүүрхэшэд Правительствоын байшангай урда булалгаа үнгэргэһэн байгаа. Ажалайн эрхэ байдал найжаруулха, оньһон хэрэгсэлнүүдээр хангаха, олоһон "хүлһыень" түлэхэ амин шухала эрилтэнүүдые тэдэнэр табя.

Эдэ үдэрнүүдтэ шулуун нүүрхэшэдэй нэгэ нарын салин түлэхэ хэмжээн абтаба. Бэшэ эрилтэнүүднай удаа дараалан дүүргэгдэхэ бээ гэжэ найдан, Түгнын, Холбоолхойной шулуун нүүрхэнэй уурхайнуудай, "Гусиноозёрская" шахтын шулуун нүүрхэшэд дүүрэн хүсэндөө хүдэлжэ эхилбэ.

Манай корр.

ДЭЛГҮҮРЭЙ ҮНЭ СЭНГҮҮД

"НАЙМААН НАЙМАН ХҮЛТЭЙ..."

Удэн гүбэй дэлгүүрээр ябажа хай, үхэрэй мяхан 12000-15000, ханхайн 15000-17000, хониной мяхан 14000 түхэригөөр нэгэ граммыень худалдан абажа юр. Ехэ ээлжэли бошор үгы, элбэг. Зоний олонхины үүсээ хэжэ элбэг, сэдхэлээрээ сэдхэланнаг туха урдынгаа хэмжээ үнэн. Эхэ үрэггүй ха.

Галзуун - 14500, тахяа - 10000, дальбараа - 10000, тахяагай гуя - 12000, гахайн дабһалын гадар оөхөн - 23000 түхэригөөр худалданана.

Зараһан. Эмоли хүрэгдэһэнийн - 11000-13000, дабһалаатайны - 15000, угаагуулагдаһанин - 28000 түхэригтэ. Сельдэ хүрэгдэһэнийн - 9000-10000, дабһатайны - 12000-15000, угаагуулагдаһанин - 16000 түхэригтэ.

Хүрэгдэһэн горбуша - 10000, дабһал -

даһанин - 17000 түхэригтэ. Кальмар 20000-23000 түхэригтэ.

Колбаса. "Русская" - 26620, "Одесская" - 29700, "Саянская" - 23430, "Обеденная" - 20350, "Сосиска" - 25630, "Юбилейная" - 26900. Рулет - 36000 түхэригтэ.

"Наймаан найман хүлтэй, наймаашан хоёр хүлтэй" гэжэ дэмы хэлсэдэггүй байна ха. Шэнэ жэлэй найдэрэй болохоёо байганин мэдэрэгдэнэ хэбэртэй. Найдэрэй стол дээрэ

табигдаха, үхибүүдэй бэлэгүүдтэ оролсохо зүйлүүд эли бодо үнэтэйрөөд байна.

Жэшэнь, Испаниһаа, асарагдаһан үгэрсэ 25000 мянгата. 40 килограмм худалдабал "лимон" халаһандаа хэнэ ха.

Анапас - 18000, кокос - 22000 түхэригтэ. Яблоко урдань 8500 түхэригтэ байһан наа, мүнөө 11000 хүрөө. Мачдариин 7000-8000-һаа 14000 түхэригтэ хүрөө. Груша 8000-һаа 14000 түхэригтэ хүрөө. Лимон 20000 түхэригтэ. Бусад зүйлүүдэнь хуушан хэбээрээ.

Редакцийн экономикын таһар бэлдэбэ.

ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ХҮДЭЛМЭРИЙН ДОПООН ХОНОГ

НИИТЭ РЕСПУБЛИКАНСКА ХЭМЖЭЭ ЯБУУЛГАНУУД

Декабриин 23-аа 26 болотор хүдөө ажахын районно управленинүүдэй, промышленна болон хангалгын албанай предприятинуудай, ажахынуудай ахалагша бухгалтернууд болон экономистнуудай семинар-зүблөөн үнгэргэгдэхэ.

Декабриин 27—"Буряад үнэн" сониний 75 жэлэй ойн баяр ёһолол.

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ПРЕЗИДЕНТ—ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ТҮРҮҮЛЭГШЭ А.В.ПОТАПОВ

Декабриин 23-да барилгын эмхинүүдэй хүтэлбэрлэгшэдтэй уулзаха, экономикые болон социальна ажаһуудалые хүтэлбэрлэгшэ бөөлүүлхэ талаар комиссийн заседани үнгэргэхэ.

Декабриин 24-28-да Федерацийн Советэ ба федеральна министрствэнүүд болон албан зургаануудта хүдэлхэ.

В.К. АГАЛОВ

Декабриин 23-да һалбаринуудай хүтэлбэрлэгшэдтэй зүблөө, Буряад Республикын экономикые болон социальна ажаһуудалые хүтэлбэрлэгшэ бөөлүүлхэ талаар комиссийн дэргэдэхэ хүдэлмэрийн бүлэгтэй заседани үнгэргэхэ.

А.Н. ЖИЛЬЦОВ

Декабриин 24-дэ 1997 оной республиканска бюджетэй проект зүбшэн хэлсэхэ талаар комиссийн заседани, республиканска банковска советэй зүблөө, декабриин 26-да тоосоонуудые үнгэргэхэ талаар хүдэлмэрийн бүлэгтэй заседани эмхидхэхэ.

Декабриин 27-до региональна энергетическэ комиссийн заседани, декабриин 24-дэ хүн зоние ажалаар хангаха талаар комитетэй зүблөө үнгэргэхэ.

Л.Ч. НИМАЕВА

Декабриин 23-27-до "Эрхэ сүлөө дэмжэлгын ябуулга" гэхэн уласхоорондын программаар республиканска конкурс, декабриин 23-26-да багшанарай 2-дохи училищиин багшанарай аттестаци эмхидхэхэ.

Декабриин 25-26-да һуралсалай предметүүдээр республиканска олимпиадада бэлэдхэл ябуулха талаар эмхидхэлэй комитетэй заседани үнгэргэхэ.

Декабриин 23-да Тарбагатайн аймагай хэлхээ холбооний предприятинуудта пенси болон тэдхэмжэнүүдэй түлбэри шалгаха.

Декабриин 26-да хуулийн һаһа гүйсөөгүйшүүлэй хэрэгүүдэй талаар комиссийн заседани үнгэргэхэ ба энэл үдэр хубийн асуудалнуудаар эрхэлгэдтэй уулзаха.

Декабриин 23-да уялгата медицинскэ страхованийн жасын Правлениин заседани, дурасхаалай дэбтэрэй редколлегиин зүблөө, декабриин 26-да республиканска олимпийскэ суглаа үнгэргэхэ.

А.П. ТАБАЛАЕВ

Декабриин 25-да түлиһөөр, дулаагаар, элшэ хүсөөр хангаха асуудалнуудые түргэн гуримшуулха талаар правительствена комиссийн заседани хүтэлбэрлэхэ, декабриин 23-26-да Москвада үнгэргэгдэхэ Россиян МЧС-эй хүтэлбэрлэгшэдтэй зүблөөндэ хабараадаха.

Декабриин 26-да түлиһэ болон дулаа гамнаха талаар асуудалнуудые шийдэхэ правительствена комиссийн заседани үнгэргэхэ.

Буряад Республикын Президентын болон Правительствын хэблэлэй албан.

ХАБАРАЙ хагсуу үдэрнүүдтэ, зунай аяма халуун соошые, мүн адтан шаргал намарай аятай дулаахан гү, али хашартай хура бороогойшые орожо байхада, эндэхи үргэн ехэ таряалан, нэлэнхы нуга сабшалан дээгүүр яһалал оло дахин ябагдаһан даа. Тэндэ ажаллажа байһан үнөөхил олон танил тала зоноороо хөөрөлдөхөдөө, хэзээдэшые урагшаа һанаатайгаар, урма зоригтойгоор ажаллажа байхадань заатагүй баясахаш. Өһотой таряашад зон баян хэшэгтэ газар нютагтаал адли уужам сэдхэлтэй, хүндэмүүшэ һайн һанаатай байдаг ха гэхээр. һаяхан эндэ дахин ябаа һэм. Хонхолын тала дайда, таряалан дээрэ мүнөө хон-жэншые һаа, үргэжэ ябаһан хүндэ ашаагаа хүрэхэ газартань хүргөөд, амаржа хэбтэһэн баатар шэнгээр үзэгдэнэ.

Ажалаа амжалтатайгаар дүүргэһэн таряашад, механизаторнуудшые ан-бун гэнхэй, сэдхэлээ хананги гэр гэртээ амаржа байна. Тездшые сэдхэлээ ханаха үндэһэн бии.

- Мүнөө жэлдэ бидэ 87 мянга 194 центнер орооһо сохижо абаабди. Энэмнай ехэнхидээ эрхим шанартай шэниисэ, обёос, ешмээн, гэршүүхэ болоно. Юрэдөөл, зоной эдихэ, бага-сага малдашые эдюулхэ юумэн абгаа, гэжэ ажахын ахмад агроном Василий Михайлович Коршунов хөөрэнэ.

Тиигэбэшше, миний һанахада, энэмнай нэгэ бага "хүнгэншэг" аа гү гэхээр. Үнэндөө, энэлһээ үшөө хүндэхэн таряа абахаар байгаабди. Тездэ энэ жэлэй уларил тиимэһэг байба бшуу. Олон зуугаад гектар дээрэхи орооһото ургамалнууд зунай эхээр ган гасуурһаа боложо, зааха хагаад, хараалагдаһанһаа доогуур ургаса үгөө. Зарим газарай обёос малай тэжээлдэ оруулха баатай болообди, гэжэ тэрэ нэмэнэ.

Эндэ жэшээ болгон, колхозой хоёрдохи тракторно-таряан ажалай бригадые дурдахаар. Энэ коллективэй таряашад Түгнын голлой таряалан дээрэ хүдэлдэг юм. Тэндэ газарайн хүрһэн баһа эльһэлиг, үшөө заа-зуу шулуутайшаг. Тиимэ хадаа шийг нойто мууса барина. Энэл ушарһаа тус бригадынхид бусадһаа доогуур, гектар бүхэнһөө дунда зэргээр 15,5 центнер таряа хуряажа абаа.

Мүнөө жэлэй дүнгөөр ажахын гурбадахи тракторна бригадын гэшүүдгээ ехэ ургаса абаа. Дүршэлтэй таряашан Г. П. Стулевой хүтэлбэрилдэг энэ бригада хамта дээрэнэ 36.681 центнер орооһо ажахынгаа амбаарта адхаһан байна. Энэнэ гектар бүхэнгэй 18 центнер таряан сохигдоһон болоно. Тиихэдэ нэгэдэхи бригада (бригадирын А. И. Антонов) таряалангай газар бүриһөө дунда зэргээр 20,5 центнер орооһото ургамалнуудые хуряажа, колхоз болон аймаг соогоо эгээл һайн дүн туйлаба.

Эндэ зоной хүдэлһэнэйн, мэргэжэл шадабарийн зэргээр ургаса абтаа гэжэ баталһаар лэ ааб даа. Гэбэшше Хонхолын

хүдэлмэришэ хүдэр гартай, шадамар бэрхэ таряашад мүнөө сагай хүндэ хүшэрхэн үедэ байгааһин, сагай уларилай ороохон эрхэ байдалда булгал аб адли магтаалтай һайн хүдэлөө гэхээр. Ушарынш юуб гэхэдэ, бүхы колхозоороо таряалангай гектар бүриһөө 20 центнер орооһо сохижо абаха гэшэ горитой амжалта мүн.

ГЭХЭТЭЙ хамта ажахын таряашадай ажалай үндэр дүнгүүд тиимэшые хүнгэнөөр туйлагдаагүй. Нэн түрүүн эндэхид юунэйшые боложо байхада, таряалан, нуга сабшаландаа өһотой эзэн мэтээр хандадаг, ажаладаг зон. Ажахын таряашад бүхы хүдэлмэрээ эрхим шанартайгаар хэхэхээ гадна, жэл бүри арга-хургаа бэдэржэ, мүнгэ зөөри оложо, тэндэ багаханшые һаань минеральна үтэгжүүлгэ оруулна.

Үндэр ургаса үдэр бүрийн оролдолгоһоо

ХОДОДОО БАЯН ХОНХОЛЫН ТАРЯАЛАН

бригадада 280 гектарта шэниисэ, үшөө 500 гектарга обёос тарихадаа, хүрэнгэтэйн хамта гектар бүхэнгэй дунда зэргээр 40 килограмм хүртэ хөөр минеральна үтэгжүүлгэ хаялсаһан байгаа, гэжэ В. М. Коршунов тодорхойлно.

Урданшые, мүнөөшые энэ "Искра" колхозойхид үндэр баян ургаса абахын тула түбхын түрүүн орооһото ургамалнуудай өөһэдын үрһэ хүрэнгэдэ онсо анхарал хандуудаг заншалтай юм. Аймаг болон республика соогоо өһотойл сорговой һайн шанартай хүрэнгэ үйлэдбэрилдэг шэглэлтэй ажахынуудай нэгэн гэжэ эндэхид үншэй суутай. Нүүдэй жэлнүүдтэ нютагжуулагдаһан "Сэлэнгэ", "Бурятская-79" гэжэ шэниисын сортнуудай иматгал эрхим репродукциин үрһэ тариха, тэрэнээ олон болгоод, ехэнхын элит үрһэ абаха хараатайгаар тарилга хээ.

Байгааһин байдалай, сагай уларилай тиимэ һайн байгаагүйшые һаань, тэрэ талмай дээрэнэ гектар бүхэнһөө дунда зэргээр 27 центнер шэниисэ хуряажа абаалди даа. Яһала һайн гэшгэ аабди. Ерэхэ жэлдэ өөһэдгөөшые, аймагайн-гаанше зарим ажахынуудые һайн шанартай үрһөөр хангахабди, гэжэ тэрэ хэлэнэ. Саанаш хөөрөлдөхөдэ, 2000 центнерһээ бага бэшэ шэниисын иимэ хүрэнгэ ондоо ажахынуудта худалдаха аргатай байһанаа Василий Михайлович мэдүүлнэ.

Октябрь, ноябрь һарануудта ажахын таряашад ерэхэ жэлэй тарилгын үрһэ сээрлээ, бэдээ. Өөһэдтэнэ 18-20 мянган центнер хүрэнгын ороохон хэрэгтэй болохо юм. Тэрэнһээ гадуур үшөө 20 мянган центнер үрһэнэй орооһо аймагай болоод республикын бусад ажахынуудта худалдахаар таһалагданхай. Мүнөө энэ хүрэнгэнь сээрлэгдэжэ, шанараараа нэгэдэхи классай болгогдожо дүүргэгдээ.

КОЛХОЗОЙ хүтэлбэрлэгшэ, мэгэжэлтэ, энэ эгээ түрүүн правлениин рүүлэгшэ Юрий Афанасьев Петров эрмэлзэл ехэтэй, хэшэнэ түрүү онол аргууд бэдэрдэг, тэдэ бүгэдые ажал түргэнөөр нэбтэрүүлхэ оролдодог зон юм. Газарта ямар хүндэ саг байһанһаа бүгэдэндэ мэдээжэ. Хүдөө ажахын үйлэдбэри хүлһөө унш туйлдаа хүрөөд байна. Т. Хонхолын колхозэдэ жэлнүе ехээр хүгжэжэ, урда м урагшатай һайн хүдэлөөгүй һаа, дан дошоо унашоо нилээд бараг аһасалдаа ажаллажал байна гэхээр.

- Мүнгэ зөөрийн дугаар байгаашые һаань, манай колхоз бүри ямар нэгэ арга олохууд хөдөө ажахын шэнэ техн худалдажа абана. Жэшээ мүнөө жэлэй таряа хуряал

Зшэнэ комбайн абажа табьяа. Урда жэлынш хоёр шэнэ комбайн абаа һэмди. Иигээд һанаандаа комбайнуудаа ба багаар шэнэлһэбди. Үнгэр намарай халуун хүдэлмэри комбайн гарья хуряалгада яа даалагдаһан техникэ гамгайгаар, эзэн өһөөр үршэ дажа, манай шадамар механизаторнууд һанаһаа хүрэмөөр үрэ дүнгүүд туйлана. Хүдэлмэрийн 20 үр соо 4300 гектар газарай таряа ехэ гээлтэ хороолтогүй хуряагдаа, гэжэ ахам агроном хөөрэнэ.

Мэргэжэлтын хэлэнэ шөлөл тон зүб. Мүнү үедэ олохон ажахын тэрэл оньһото техникэ дугадаһанһаа гү, али тэдэ таряалан дээрэ эбдэрэ урагнаа өһөөр ябаагүйһөө боложо, таряа хуряал унжагайрна, тэрэнэ саһа даруулна, гээлтэдэ ехээр орооһо хуураа.

Үнгэрһэн таряа хуряал үедэ техникээ хүсэд һайна шадамар бэрхээр хүдэлгэ ажалдаа горитой амжал туйлажа гараһан шамб комбайнёрнууд, автомашин жолоошод сооһо Александр Деметьевич Козловые дугаар. Тэрэ үшөө зал механизатор юм. Мүнөө жэлдэ шэнэ "Енисей-1200" түхэ комбайн жолоодожо, колхозоогоо эгээл ехэ - 7802 центнер таряа сохёо. Мүн бэр комбайнернууд Н. Ф. Соколов болон Н. В. Куликов гэгшэд тустгаа 5900-6600 центнер ороо бункернууд сооһо гаргаа.

Ажахын жолоошод дундаһаа Г. В. Титов ГАЗ түхэлэй автомашинаар 110 центнер орооһо комбайнууд үнэрлэжэ, ажахынгаа тоо буулгаһан байна. Тэрэнүхэд Н. П. Бурдуковский В. Рыжов хоёр тус-тустгаа 100 центнер таряа зөөгөө.

Үбэлэй эдэ үдэрнүүдтэ энэ таряашад гараа хабсарууһагүй. 43 мянгад центнер голоомо таряалангай захаргажа сомоо, малай гүүр фермэнүүдтэ зөөгөө. Сэб болон намарай паарш бэлдэгдээ һааб даа.

В. ШИРДАРМА манай штатнабэшэ колхоз Мухар-Шэбэрэй айм

Улаан-Үдын пассажирска транспортын предприятияда гурбан зуугаад жолоошод эбтэй эетэй хүдэлжэ байдаг. Эндэ түрүүшүүлэй дунда түбшэн даруу зантай Николай Павлович Черняевые онсо нэрлэмээр. Тэрэ гуша гаран жэлдэ жолоошондоор хүдэлхэдөө, нэгэшые усал хээгүй юм. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: жолоошон Н. П. Черняев. С. БАЛДУЕВАЙ фото.

"Сэлэнгэ" сониной 65 жэлэй ойдо

эй Верховно Советэй түрүүшын зарлалай депутат, Ленинэй орденго хаалишан Д.Эрдыниевагай, гектар буринөө 80-100 центнер үбнэ хуряжа, орон дотороо мэдээжэ болоһон луговод В.Герасимовай, Ленинэй орденго хаалишан Ц.Д.Чагдуровагай болон бусадай дүй дүршэл дэлгэрэнгээр харуулагдан байдаг. Мүн Сэлэнгэ мүрэн дээгүүр баригдан хүүргын, Улаан-Үдэ-Наушки түмэр замай, Галууга-Нуурай шахтануудай барилгын ябасада энэ үедэ ехэхэн анхарал хандуулагдаа юм.

аргагүй. Малшадайнгаа эгээл хайхан заншалые улам арьбаджа, Социалис Ажалай Геройнууд болоһон П.Жалсановагай, Н.Тадвашкинагай, В.Романовагай, эрхим хонишод Б.Банзаракцаевагай, Б.Багуевагай, Ж.Санжиевай, А.Акуловай, Д.Будаевагай, хамтын ажалье эрхимээр эмхидхэжэ сууда гараһан Ажалай Герой Ж.Ванкеевэй, орденгод Д.Очировай, Т.Данзановай, Н.Мельниковэй, Б.Шагдыровай, Р.Бадмаевай, П.Хайдаловай болон бусадай нэрэ соло мартагдахагүй. Аймагаймнай промышленностие хүгжөөхэ хэрэгтэ хэдэн үеын хүдэлмэрилэгшэд, бэрхэ хүтэлбэрилэгшэд хубитаяа ехээр оруулаа юм. Тэдэнэй тоодо шахтёрнууд Ажалай Герой Г.Тучинов, П.Балалаешиков, Б.Н.Бальжиев, М.Шакирзанов,

коллектив горитойхон амжалтануудые туйлаа. Олонийтын дунда ябуулагдадаг хүдэлмэрээ эдэбхижүүлжэ шадаһанайнгаа түлөө 1974 ондо М.И.Ульяновагай нэрэмжэтэ Бүхэсоюзна шанда хүртэһэн, СССР-эй Журналистнуудай холбооной Хүндэлээй грамотаар шагнагдан юм. Социалис мүрьсөөе хайнаар харуула талаар газетэнүүдэй коллективүүдэй дунда соносхогдоһон конкурсын дүнгөөр СССР-эй Журналистнуудай холбооной ба "Правда" газетын, "Журналист" сэтгүүлэй диплом абаһан байна. Журналистнууд Б.Д.Цыбендоржиев, В.И.Бадашкеев, Ц.Г.Балданов, Н.Б.Бадмаев, В.Э.Вельвер, Ч.Ц.Д.Санжиев, В.Самбуев, оршуулагшад Н.А.Дашиева, Н.Д.Дашиева корректорнууд А.И.Тубчинова, Ц.Х.Д.Эрдынеева, Г.Х.Рудченко болон бусад

Т.К.Булытова, Н.К.Банзаракцаева, С.Д.Аюшеев, фотобуулгагша О.Мариев гэгшэд аймагайнгаа социально-экономическа хүгжэлтын асуудалнуудые гүнзэггээр судалжа, энэ хэрэгтэ туйлагдаһан амжалтануудые, гаргагдан адуу эндүүнүүдые байһан соонь харуулые, олондо мэдээсхые оролдодог. Аймагай газетынхид типографиин хүдэлмэрилэгшэдтэй нягта холбоотойгоор ажалаа ябуулдаг. Типографиин хүтэлбэрилэгшэ Л.А.Смолянинова, үзэг холбогшо М.В.Викулина, хэблэгшэ Т.К.Митюшкина гэгшэд газетээ хайнаар барлахын тула оролдосо ехэтэйгээр хүдэлмэрийдэг юм. Мүнгэ тангаар дугалдадаг мүнөө үедэ ажалла коллектив бүхэндэ хүндэ хүшэр байдал тохёолдоно гэшэ аабдаа. Иимэ

НЮТАГАЙМНАЙ ТҮҮХЫЕ НИИТЭЛЭГШЭ

"Сэлэнгэ" сонин республикай аймагуудай бусад газетэд дунда эгээл үннэй-нэгэн нэгэн юм. Газетын гэгшэ эхилхэн 1931 ондо үннэй аймагай бүридэдэ үннэй Хяагтын, Зэдын, үннэй районуудай харьгазар дайда оруулагдадаг. Хуушан монголоор үннэй "Улаан Сэлэнгэ" нэрэтэй тэрэ үеын сонин гэгшээр барлагдадаг юм. Түрүүшын үдэрнөө эхилжэ, тэрэ газетэ тон ехэ удха үннэй эмхидхэлэй ба үннэй хүдэлмэри зоний ябуулажа эхилэе юм. Тийн аймагайнгаа экономика социальна хүгжэлтэд үннэй хубитаяа оруулаа. Тэрэ жэлүүдэй хугасаа соо үннэй сонин дугаар тавилсахада, нютагай-аймайнэй бэелүүлхэн үйлэ үннэй жэлүүдэй гэгшээр үннэй тухай газетэмнай гэгшээр тэрэ үеэ, алдуу үннэй байха.

гаалгын дайнай үедэхи үйлэ хэрэгүүдые зураглаһан дугаарнууд онсо нуури эзэлдэг гэшэ. Шуһата энэ дайнда илаалта туйлахын тула арад зонийнай, тэрэ тоодо сэлэнгынхидэй оролдосо ехэтэйгээр үдэр, һүннине илгангүй хүдэлһыень түрэл газетэмнай хайнаар харуулжа шадаһан байдаг. Эндэ шахтёрнууд, түмэр замнад, тариашад, малшад, заһаһанадай гуйлаалтанууд дугаар бүхэндэ үргэнөөр харуулагданхай юм. Дайнай һүүлэй жэлүүдтэ аймагаймнай ажакы, завод, фабрика, барилгын эмхи бүхэндэ хүгжэлһые гэршэлхэн баримтануудые сониной хуудаланууд дээрһээ олохо боломоор. Гадна эрдэм һуралсалай, хүн зоний элүүрые хамгаалгын, соёлой эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэй туйлаалтанууд газетын коллективэй харааһаа алдагдадаггүй байһыень тэмдэглэхэ шухала. Эдэ жэлүүдтэ ажалдаа үндэр амжалта туйлажа, бусадта жэшээ харуулан жаргалантынхидай, загастайнхидай, ноёхонхойхидой, юрөөгэйхидэй, сэлэн-дүүмынхидэй дүй дүршэл хайнаар тарааха талаар горитой хүдэлмэри ябуулагдаа юм. Үннэй буринөө дүрбэн мянга гаран литр хү эгээл түрүүшынхээ хааһан хаалишад Ц.Хайдалова Я.Лумбунова (Ноёхон), Д.Цырендоржиева (Юрөө), Д.Нимаева (Жаргаланта) болон бусад туйлаалтануудаар омогорхонгүй байхын

М.Аверин, барилгашан И.Русин, оёлошод Е.Дутарова, А.Хилалова, хүтэлбэрилэгшэд И.Даржаев, М.Санковец, Н.Поздин, Ц.Раднаев, О.Захаренко, М.Цынгунув, А.Авраменко, Е.Карпенко, В.Кашаников, А.Распопин болон бусадые нэрлэжэ боломоор. Эдэнэй ажал хүдэлмэри тухай газетын хуудалануудта бэйшэгдэжэл байгаа байһыень. Энэ ехэ хүдэлмэриие хэдэн үеын журналистнууд нэрэгтэй түрэтэйгөөр бэелүүлэе. Газетын түрүүшын дугаар Гармажан Нимбуевай (редакторын), Намжал Гармаев гэгшэдтэй гараар бүтээгдэһэн байдаг. Удаадахи жэлүүдтэ сониний редакциин коллективны Д.Ц.Цыремпилов, М.М.Хабалов, И.М.Балуров, К.К.Балдаев, Г.Ц.Сабжаев гэгшэд амжалтагайгаар хүтэлбэрилөө юм. Мэдээжэ журналист Галсан Цыренович Сабжаев дүшөөд жэлэй туршада тус сониний редактораар ажаллаһан намтартай. Хэблэлые хүгжөөхэ хэрэгтэ оруулан тэрэнэй хубита үндэрөөр сэгнэгдэһэн байха. Г.Ц.Сабжаев Ажалай Улаан Тугай орденгоор шагнагданхай, Россия Федерациин, Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ гэгшэн нэрэ зэргэнүүдэй, СССР-эй журналистнуудай нэгдэхэ съездын делегадаар һунгагдан байна. Тэрэнэй хүтэлбэри доро редакциин

ажалайнгаа намтарай олохон жэлүүдые газетэдэ зориулаа юм. Түрэл сонинийнгоо хуудаланууд дээрэ гуурһаа түрүүшынхээ туршаһан Н.Г.Бадмаев, Д.Д.Бадмажалов, В.Г.Гумпылов, Ц.Ц.Дондуков, Э.И.Буерачий, А.Т.Афанасьев, В.Б.Будажанов гэгшэд республикын бусад аймагуудай газетэнүүдэй коллективүүдые хүтэлбэрилхэн, гадна Б.А.Гыльков, Ц.Б.Улымжиев, Р.Г.Балданов, И.Д.Жимбуева болон бусад республиканска сонинүүдта хүдэлхөөр уригдан байдаг. Мүнөө үедэ газетын коллективны бэйлигтэй журналист Н.Д.Намсараев хүтэлбэрилэе. Сурбалжалагшад В.И.Сажин, А.Т.Захаренко, В.М.Черных,

ушар аймагай газетынхидыень алгад гараагүйнь ойлгосотой. Гэбэшье "Сэлэнгэ" сонинийхид арга боломжонуудаа элсүүлэн, ажал хүдэлмэрээ хайнаар хэжые эрмэлзэхээр. Үргэн олон уншагшадын зүгһөө гэдэниие газетын ойгоор халуунаар амаршалаад, ажалдан амжалта, уран гуурһаа улам хурсаджа ябахыень хүсэнэбди. С.РИНЧИНОВ, журналист, 1960 онһоо эдэбхитэй уншагша. ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: "Сэлэнгэ" сониний редактор Н.Намсараев ажал дээрээ; газетын түрүүшын дугаарнуудай нэгэн. ("Үнэн" сониний редакциин архивһаа).

Буряад Республикын Арадай Хуралда

ПЕНСИ САГ СООГОО ТҮЛЭГДЭХЭ

Россий Федерациин Советэй ээлжээтэ, үннэй удаа ээлжээтэ бэшэ хоёр данинуудта Буряад Республикын Арадай Хуралдай Түрүүлэгшэ Михаил Семёнов хабаадажа ерөө. Декабрь нарын ээлжээтэ заседанида Хуралдай зүбшэн хэлсэгдэе. Федерациин Арадай гэгшүүдэй диилэнхи олоһонь ба үннэй ханамжаар "Пенсиүүдые, үннэй пособиянуудые ба бюджетнэй зарийн хүдэлмэрилэгшэдтэй ажалай үннэй түлэлгөөр онсо шухала үннэй жэлүүдые Россия Федерациин Правительствон абаха тухай" "Россия Федерациин Суглаанай Федерациин Арадай тогтоолой дүүргэлтын ябаса үннэй ороной правительствын мэдээсэл" үннэй хэлсэхэ, тэрэн тушаа үннэй хэбэри абаха асуудал эгээл шухала үннэй гэгшэ Арадай Хуралдай аппаратай хүтэлбэрилэгшэдтэ болон сэг үргэлжэ үннэй тэрэнэй депутатуудта Михаил Семёнов мэдээсэе. —Гэбэшье, энэ

асуудалаар элидхэл хэхээр уригдан зарим түлөөлэгшэдтэй дурадхалые буруушаанаб гэжэ В.Черномырдин мэдүүлэе. Гүрэнэй Дүүмын заседани дээрэ харагдажа үзэгдэһэн үннэй удаа 1997 оной бюджет Правительствата зүбшэн хэлсэгдэе, тэрэниие олоо оршын талаар 31 триллион түхэригөөр дээшлүүлэхэ нөөсөнүүд олодо. Энэнь бюджетэй гаршые хайжаруула арга олгохо байна. Бюджетэй проект Гүрэнэй Дүүмэдэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, түрүүшын уншалгаар абтанхай гэжэ мэдээжэ. Тус заседанида Буряад Республикын Арадай Хуралдай Түрүүлэгшэ үгэ хэлэе. Республикын ажаһуушадта мүнгэ зөөри түлэхэ талаар онсо хүшэр байдал тогтонхой гэжэ республикын парламентын үннэй гэгшэ сессийн үмэнэ ороной хүтэлбэрилэгшэдтэ мэдүүлэе хэн гэжэ тэрэ мэдээсээд, үгтэхэ болзорһоо хожомдуулагдаһан трансфертын мүнгэ

үгэхэ тухай асуудал шийдэхэ эрилтэ тэрэ табяа. Тэрэшэлэн архиин зүйлүүдые худалдалга гуримшуулаха асуудалда республикын парламентын хүтэлбэрилэгшэ анхарал хандуулаа. Архиин зүйлүүдые үйлдэбэрлэхэ ба худалдаха талаар гүрэнэй хандарһан монополи нэргэн байгуулаха шухала гэгшэн тэрэ ханамжатай. Мүнөө Буряад Республикада Белорусси, Украина, илангаа Хойто Осегинээ асаарадаг гол түлэб техникескэ спиртын үндэһэн дээрэ хэгдэһэн архиин зүйлүүд элбэгжэе. М.Семёновой хэлэһэн үгые Федерациин Советэй гэгшүүд дэмжэе. Шэнэ жэлэй федеральна бюджетэй тоо, баримтануудые тодорхойлохо ба зүбшэн зохилдуулаха талаар Россия парламентын зүбшэлэлгын комиссийн хүдэлмэридэ М.Семёнов хабаадаа.

Буряад Республикын Арадай Хуралдай хэблэлэй албан.

Буряад Республикын Арадай Хуралдай хэблэлэй албан.

Лймагайнгаа соёлой байшанай дэргэдэхи театральна коллективэй үндэһэн дээрэ Хэжэнгын арадай театр 1968 ондо байгуулагдажа, эхи абahan түүхэтэй юм. 1973 он болотор ондо нэгэ үйлэтэй пьесэнүүд, багахан үзэгдэлнүүд, интермедиа харуулагдадаг байгаа.

Соёлой институт дүүргэһэн Эрдэм Зундуев анха түрүүлшынхиде шэнэ ехэ пьесэ найруулжа, зүжэг болгоо хэн. Ц.Шагжинай "Шүдхэртэй сүндүүг" гэхэн зүжэги 1973 ондо арадай театрнуудай болон театральна коллективүүдэй зональна конкурс-харалгада харуулагдаа бэлэй. Эрдэм Зундуевай табиһан зүжэг эгээл үндэр сэгнэлтэдэ хүртэжэ, коллективтэн "арадай" гэхэн нэрэ зэргэ үгтөө хэн. ВСГИК дүүргэһэн залуу мэргэжэлтэ Э.Зундуевай энэ хэрэгтэ оруулһан хубита аргагүй ехэ, юуб гэхэдэ, мүнөө үедэ Хэжэнгэдэ, мүн республика соогоо мэдээжэ болоһон арадай театрай зохёохы коллектив олоной һонирхол татана.

"Арадай" гэхэн үндэр нэрэ зэргэгтэй болоһон театрай тайзан дээрэ олон тоото зүжэгүүд табигдаһан байна. Эды олон жэлнүүд соо театрай репертуар ехэ һонин, эдэб янзын байгаа. Буряад, совет авторнуудай пьесэнүүд табигдаа.

Зохёохы ульһатайгаар ажалладаг, уран бэлигээ улам дээшэлүүлжэ байдаг, дабтагдашагүй олон найруулгануудые табидаг театртаа харагшад тон дуратай юм. Д.Дылгыровэй "Хүлгөөтэ үдэрнүүд", "Сагаан нуурай эрьбэдэ", Ц.Шагжинай "Тангариг" болон бусад зүжэгүүд табигдаа.

Жэлһээ жэлдэ зохёохы ажалай дүй дүршэл нэмэлэн театр 1980 онһоо томо томо драматургическа бүтээлнүүдые, жэшээлбэл, М.Каримай "Айгулийн сэнхир орон", Ч.Айтматовай "Эхын таряалан", А.Салынский "Барабанщица", Д.Эрдынеевэй "Бальжан хатан" гэхэн зүжэгүүдые шадамар бэрхээр гүйсэдхөө. Иймэ ехэнүүд, гүн удхатай үдэшэнүүд дээрэ хүдэлһэн режиссернууд, артистнууд зохёохы ажалаа һуладхангүй хүдэлөө.

ГҮН СЭДЬХЭЛЭЭ

ХҮДЭЛГЭН НААДАЖА...

Жэшээнь, "Эхын таряалан" гэжэ зүжэгинь республикийн мэргэжэлтэ театр шэнжэлэгшэдые, театрта дуратайшуулые гайхуулаа хэн. Энэ зүжэги республикийн соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Е.Санжимитыпова найруулаа. Мэргэжэлтэ режиссернууд найруулаһан зүжэгөөрнь ехэтэ һонирхоо хэн.

Ганса артистын наададаг энэ зүжэги режиссер Елена Ямпилловна ехэ бэрхээр табижа, артистнууд гүн сэдьхэлээ хүдэлгэн наадажа, хүдэлсэ бүхэнөөрөө, ритм бүхэнөөрөө тоб гэмэ хурса образуудые гаргаһан байна.

"Эхын таряаланда" Толгонай гол роль гүйсэдхэн С.Шойдоковагай хүдэлмэри үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө хэн. 1983 ондо арадай театрнуудай республиканска конкурс-харалга дээрэ эхэнэрэй роль эгээл эрхимээр гүйсэдхэн ушараар тусхай шан тэрэндэ олгодоо бэлэй.

"Эхын таряаланай" һүүлдэ А.Салынскийн "Барабанщица"

гэхэн зүжэг (режиссер Е.Санжимитыпова) табигдажа, Агууехэ Илалтын 40 жэлдэ зориулагдаа хэн. Театрай гол артистнууд ехэ бэрхээр наадаа. Нила Снежкое С.Шойдокова, Тузиковае Ц.Гомбоева,

хүгэлбэри дорго үшөө олон шэнэ найруулганууд табигдаа. Б.Эрдынеевэй "Бэшгэдээгүй шүлэгүүд" (1986-1987 онуудта) гэхэн зүжэг зохёохы ажалын эгээн ехэ амжалта болоо хэн. Удаань Ц.Д.Д.Дондоковагай

Буряад Республикын Гүрэнэй шанда зууршалагдаба

ОЛОНДО СУУТАЙ ХЭЖЭНГЫН АРАДАЙ ТЕАТР

Митрофановые Ц.Цыденов, Чуфаровые В.Мункин, Мария Игнатьевнае С.Цыренова, Мика Ставинские Д.Намжилов гэгшэд гүйсэдхөө бэлэй.

1981 онһоо 1985 он хүрэтэр Хэжэнгын арадай театр хадаа республикийн арадай театрнуудай зохёохы ажалай лабораторийн үндэһэн бааза болоһон юм. 1982 оной маргын 22-һоо маргын 27 болотор зургаан үдэшэ соо театрай зүжэгүүд харагшадда урижа байгаа бшуу. Эндэ республикийн най зохёохы лабораторийн ажал СССР-эй болон Буряад Республикын 60 жэлэй ойдо зориулагдаһан байгаа.

Москвагай мэргэжэлтэд—Совет Армии театрай ахамад режиссер Н.Захаров, ГИТИС-эй профессор К.Малкин гэгшэд энэ лабораторийн хэшээлнүүдые үнгэргэхэдөө, арадай зохёохы ажалда үнэн сэхээр алба хэжэ байһан шүдөөгэй артистнуудай бэлиг шадабарие үндэрөөр сэгнээ хэн.

ТЕАТРАЙ тэрэ үедэ дээдэ шатын мэргэжэлтэдэй анхаралда Хэжэнгын арадай театрай, мүн Хэжэнгын хүүгэдэй жэшээтэ театрай зүжэгүүд, нэрлэбэл, М.Каримай "Айгулийн сэнхир орон", Д.Р.Батожобайн "Эхэ тухай домог", Ц.Шагжинай "Будамшуу", "Шүдхэртэй сүндүүг", Лодойдамбын "Табан хурган", Д.Дылгыровэй "Хүлгөөтэ үдэрнүүд" гэхэн зүжэгүүд харуулагдаа бэлэй.

Тэрэ зургаан үдэшэ Хэжэнгын талада ехэ һайндэр болоо хэн. Тэрэшэлэн Москвага бусаһан Захаров "Театральная жизнь" гэхэн түбэй журналда "Талаантайшуулай тала" гэхэн статья соогоо энэ фестиваль тухай дулаахан статья бэшээ хэн. Бэлигэй үндэр хэмжээнь, театрай үндэр соёлые, театрай режиссерой, актёрнуудай талаангые энэ театральна һайндэр улам дээшэнэ үргөө, суурхуулаа хэн.

Тиэхэдэ эндэ бэлиг талаангаа гэршэлһэн арадай театрай "Спутник" гэхэн хүүгэдэй коллективэй ажал, зүжэгүүд үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө хэн. Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ, режиссер С.С.Цыреновагай

"Би—байгаалиб", М.Батоинай "Алтан Мундарга" гэхэн зүжэгүүд табигдаа. 1984 ондо хүүгэдэй театр эрхим амжалтануудайнгаа түлөө, "жэшээтэ" гэхэн нэрэ зэргэдэ хүртөө бэлэй.

Мүнөө үедэ жэл бүри хүүгэдэй театр шэнэ шэнэ хүдэлмэринүүдээрэ баясуулна. Нэрлэбэл, Ц.Ц.Дондогойн шүлэгүүдээр "Лөнхобо сэсэгэй гуниглал", Г.Дашабыловай зохёохы ажалаар "Нананай бэлхэр", Дондок Улзытуевай шүлэгүүдээр "Сэдьхэлэй долгин" гэхэн литературна зүжэгүүд табигдаа.

1987 ондо арадай театр ехэ түсэбтэйгөөр ажаллаа. Жэлэй эхиндэ Х.Намсараевай "Нэгтэ һүни" гэхэн зүжэг (режиссерынь Е.Санжимитыпова) табигдаа, 1987 оной июнь һара соо Октябрийн 70 жэлэй ойдо зориулагдаһан арадай театрнуудай республиканска конкурсдо лауреадай нэрэ зэргэдэ хүртөө. Хандын роль гүйсэдхэн С.Шойдокова, эхын роль наадаһан Д.Х.Балданова, арадай дайсад болоһон Б.Дымбилов, С.Цыренова гэгшэдэй актёрско бэлиг шадабари тэмдэглэгдээ хэн.

Барнаулда, Монголда, Хальмагта...

Энэ харалгын һүүлээр 1987 оной һүүл багта Барнаулда болохо Россин театральна фестивалда республикийнгаа нэрэ хүндэ хамгаалха гэхэн үндэр харюусалга Хэжэнгын арадай театрта даалгагдаһан байна. Иймэ ехэ шатын фестивалда хабаадахын тула хүшэр хүндэ драматургийн бүтээл шэлэхэ баатай болодоо хэн. Тиигэжэ Д.Эрдынеевэй "Бальжан хатан" гэхэн пьесээр табигдаһан зүжэг театрта алдар

1996 ондо табигдаһан Б.Халзановай киносценаряар найруулагдаһан "Уйлын үри" гэхэн зүжэгэй түлөө соёлой болон искусствын талаар үгтэхэ Буряад Республикын Гүрэнэй шанда дэбжүүлэгдэн олон жэлдэ амжалтатыйгаар ажаллажа байдаг Хэжэнгын арадай театрые, тэрэнэй бэлигтэнэй режиссернуудые болон эрхим актёрнуудые Арадай уран бэлигтэнэй республикийн түб зууршална:

- Санжимитыпова Елена Ямпилловнае,
  - Шойдокова Сэсэг Нимаевнае,
  - Мункин Виктор Санжимитыповичые,
  - Доржиева Пылма Цыреновнае,
  - Цыренова Сэлмэг Сампиловнае.
- Энэ материал Гүрэнэй шангуудые олгодог республиканска тусхай комиссида дамжуулагдаа.

соло олгуулаа, театрай түүхэдэ ялас гэмэ хурса зүжэг, ехэ амжалта болоо бэлэй.

Е.Я.Санжимитыповагай хүгэлбэри дорго артистнууд ехэ оролдосотойгоор хүдэлжэ, арадые алдаршуулһан томо зүжэг бүтээгээ хэн. Өөрын найруулгаар табигдаһан зүжэг соо пьесын эхиндэ хөөрэдэг хүн (глашатай) үгы болгогдожо, орондонь "Алтайн магтаалай" гоё хүгжэм зэдэлээ. Олоной һанамжаар энэ зүжэг үндэр сэгнэлтэ абаа хэн.

Барнаулда харуулагдаһан зүжэг баһал үндэрөөр сэгнэгдээ, илангаяа актёрнуудай хүдэлмэри, тэдэниие шэлэн рольнуудта зүбөөр табиһаниинь тэмдэглэгдээ. 19 зүжэгэй дундаһаа энэ зүжэг эрхим 5 зүжэг соо нэрлэгдээ хэн. Залаар дүүрэн сугларһан улаан-үдэнхидтэ энэ зүжэгөө хэжэнгынхид һүүлдээ

үгэнүүдые хэлээ. Р Е Ж И С С Е Р Е.Санжимитыпова, мүн "Бальжан хатан" зүжэгтэ хабаадаһад журин, тэрэ тоодо Москваһаа ерэхэ мэргэжэлгэдэй үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө. Хэжэнгынхид тухэ һайхан үгэнүүдые мэдээжэ артистка Лидия Федосеева Шукшина хэлэхэн байна.

1993 оной хабар Хэжэнгын арадай театр нотатга "Театральна хабар" гэхэн заншалта фестиваль үнгэргэжэ республикийнгаа театрай оло коллективүүдые уриа хэн Захаминай, Баргажанай Ивалгын болон Хорин драматическа коллективүүд театрууд ерэнэн юм.

Ц.Шагжинай "Гурбан түрэ" режиссер Е.Санжимитыпова гэхэн шог ёгтоото зүжэг харагшадта һайшаагдажа

харуулжа, газетэнүүдтэ эгээл үндэр сэгнэлтэ үгтөө хэн: "Аргагүй һайхан Бальжан хатанай дабтагдашагүй образые ВСГИК дүүргэһэн С.Шойдокова гаргажа шадаба. Эхэнэрэй сэдьхэлые, героинингаа һула талые, зоболонгые тэрэ дүүрэнээр харуулжа шадаа. Хахасалгын үзэгдэлдэ бэрхээр наадахадань, тэрэ холын эхэнэрэй гайхалтай хуби заһанай түлөө харагшаддай досоо сэргүү тэмсэлэй хүсэл, нулимса, омогорхол түрэнэ". Үндэр бэстэй, зохид шарайтай хаанай образ Э.Дарибазарон (Дайхун), Россин габьяата багша В.Мункин (Бүүбэй хаан), харагшаддай үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэн В.Цыденов (Уува) гэгшэд уран бэлигээрэ шалгараа. Зэлмэ хатанай ролие бэрхээр бэлүүлһэн С.Цыренова наадаараа мэргэжэлтэдэй анхарал татаһан байна.

Барнаул хотодо Бүхэсоюзна харалгын лауреат болоһон арадай театр шотагархидтаа зүжэгөө харуулхаһаа гадна Буряад оронһоо гадуур арадай искусство дэлгэрүүлһэн габьяатай юм. Тэрэшэлэн Агын автономито округто, Монголда ехэ халуунаар утагдаа. Илангаяа Дархан хотын залуушуулай театрта уран бэлигээ гэршэлһэн юм.

1991 оной апрель һарада Буряад оронһоо уран һайханай театральна искусствые аяар холын Хальмагта, Элистэдэ болоһон театральна фестивалда харуулха эрхэдэ театрайхид хүртөө хэн. Бодото искусствын хэлэн хаанашы ойлгосотой ха юм, тиигэжэ Хальмаг ороной харагшаддай зүрхэ сэдьхэлые тэдэнэр эзэлжэ шадаа бшуу. Зүжэгэй һүүлдэ харагшад тэдэнэртэ дүтэлжэ, баярай

фестивалиин лауреадай нэрэ зэргэдэ арадай театр хүртэһэн юм. Театрай ветеранууд В.Мункин, С.Шойдокова, П.Доржиева, мүн залуу артистнууд Ц.Жамсаранов, Г.Жалсанова, Б.Шойдоков, Р.Эрдынеев, З.Мункуева гэгшэ талаан бэлигээ энэ зүжэгтэ гэршэлээ хэн.

Эрхим режиссер Е.Санжимитыпова эхэнэрэ болон эрын рольнуудыг эрхимээр гүйсэдхэнэ В.Мункин, С.Шойдокова гэгшэ шагнагдаа. Харин наадажэ эхилһэн З.Мункуевагай хүдэлмэри сэгнэгдэнэ байна.

Б.Халзановай киносценаряар найруулагдаһан "Хайрата миннэ Ханда" гэхэн зүжэг Илалтын 40 жэлэй ойдо зориулагдаа. Энэ зүжэгтэ театрай мэдээжэ артистнууд С.Цыренова, С.Шойдокова, Ц.Гомбоева, Т.Танхаев, Б.Дымбилов, Б.Шойдоков гэгшэд наадаа. Шэнэ артистнуудай тоодо бэ оорөө, алба хаагш Д.Шойжитова гэгшэд наадаа.

Республикийн олоныи театрай зүгһөө ехэ анхарал Хэжэнгын театрта хандуулагдаа. Шэнэ зүжэгүүдые, томо бүтээлнүүдые табижа байха арга шадалтай бэлиг талаантай театр ехэ ерээдүйтэй. "Эхын таряалан" "Бальжан хатан" "Барабанщица", "Айгулийн сэнхир орон" гэхэн томо бүтээлнүүд хадаа дээдэ хэмжээнэй мэргэжэлтэ театр байһыень гэршэлһэн бшуу. Зохёохы ажалынгаа ульһы алдаггүй театр саашадаашы бэлигтэ хурсадхаха байһандаа этигэнэбди.

Г-Б.БАДМАЕВ
Хэжэнгын аймага захиргаана соёлой танагые даагш

Олондоо суутай Хэжэнгын арадай театрта өөрөөшье наадаһан, режиссероор ажаллаһа хадаа энэ бэлигтэй театр, тэдэнэй эрхи режиссернуудын, артистнуудын республикийнгаа Гүрэнэй шанда хүртэхэ габьяатай гэжэ сэхэ хэлэхэ байнаб. Хэжэнгын театрай коллективтэ үшөө ехэ амжалта, һай һайханые хүсэнэбди.

Б. ОРБОДОЕВА
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Россин Федерацийн арада артист Б. Н. Вампилов Салынскийн "Барабанщицада" Мария Игнатьевна наадаһан С.С. Цыреновада Хүндэлэлэй грамот барюулжа байна.

Гэр бүлын архивна

ЭНХУРГУУЛИ МОДОХОНЬ

Үндэр уулын хормой оршодог Хуурай-тосхондо байгна оной 4-нөө 320 хурагшын дунда хургуулийн шэнэ баригдажа эхилээ. Тусын "бригадир" — армян дүршлэ ехэтэй Р.Е.Тумасян. Мүнөө газар доро бсгон аяе табижа, нэгэдэхи хана үнээтээс эрхэжэ, хоёрдохи шэнэ баригдажа эхилээ. 3 метр ханааб малгадэжа, бегоноор шудхагдахан хуурай халуун ба хүйтэн ябадаг хоолойнууд ажа холбогдоно.

"Точные Саяны" ажыхын хандаран ухахадань, эхнэ жэлээ автогараж, мүн тариа хуряадаг хуураа, гэнжэтэ ба тракторнуудыс үбэлэй байлгажа захаха томо байранууд хүдэлхээр байн. Тиэхэдэ вулканай шудхагдажа баригдахан хуурай хургуулиин шэнэ баригдажа эхилээ. Тэрэнэй шэнэ баригдажа эхилээ. Тэрэнэй шэнэ баригдажа эхилээ. Тэрэнэй шэнэ баригдажа эхилээ.

Тэрэнэй шэнэ баригдажа эхилээ. Тэрэнэй шэнэ баригдажа эхилээ. Тэрэнэй шэнэ баригдажа эхилээ. Тэрэнэй шэнэ баригдажа эхилээ. Тэрэнэй шэнэ баригдажа эхилээ.

Тэрэнэй шэнэ баригдажа эхилээ. Тэрэнэй шэнэ баригдажа эхилээ. Тэрэнэй шэнэ баригдажа эхилээ. Тэрэнэй шэнэ баригдажа эхилээ. Тэрэнэй шэнэ баригдажа эхилээ.

Тэрэнэй шэнэ баригдажа эхилээ. Тэрэнэй шэнэ баригдажа эхилээ. Тэрэнэй шэнэ баригдажа эхилээ. Тэрэнэй шэнэ баригдажа эхилээ. Тэрэнэй шэнэ баригдажа эхилээ.

Буриад Республикын арадай уран зурааша, искусствын габьяата ажал ябуулагша, Буриад Республикын Гүрэнэй шангай лауреат, Россин Федерациин габьяата уран зурааша С.Р.Ринчиновэй тусхайга выставкэ дээрэһээ хэгдэһэн тэмдэглэл.

— Үргэн Буриад ороной мэдээжэ уран зурааша Солбон Ринчиновэй түрэнээр 60, зохёохы ажалын 30 жэлэй ойн баярай выставкэ нэрхымнай зүбшөгөйт, — гэжэ Ц.Сампиловэй нэрэмжэтэ уран хайханай музейн директор Р.Б.Цыденовагай оролто үгэ хэлэхэдэнь, сугларашада алыга ташалгаар утба.

Буриад Республикын Соёлой министрствын, Уран зураашадай холбооний, Ц.Сампиловэй нэрэмжэтэ уран хайханай музейн, Баргажан голый нотагай эблэлэй, Улаан-Үдэ хотын захиргаанай соёлой таһагай, республикын соёлой болон искусствын коллективүүд Солбон Раднаевичай түрэнээр 60, зохёохы ажалын 30 жэлнүүдэй ойн баярай энэ выставкэ эмхидхэжэ, олон хүн зоний дунда баяр омогорхол түрүүлээ.

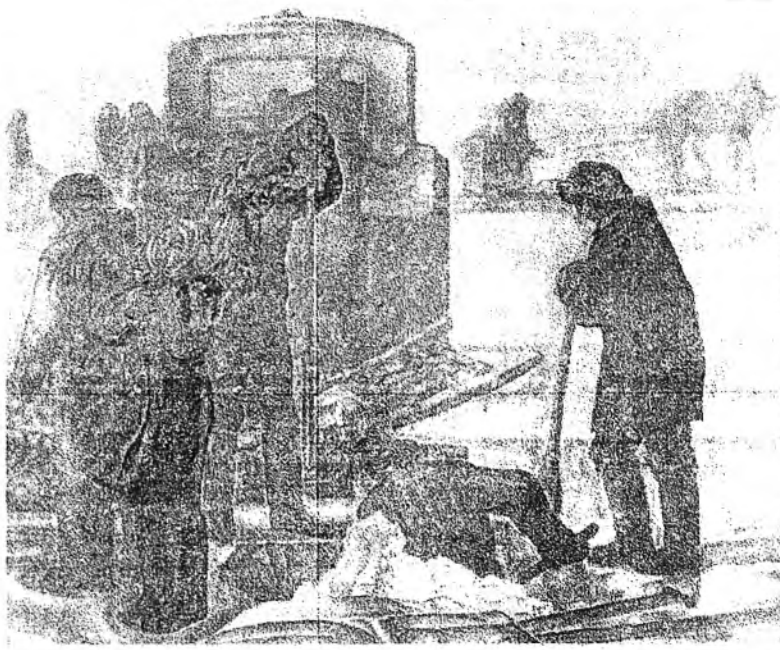
Бүхы республикын болон Россин область, хизаарнуудай, республикануудай уран зураашадай дунда мэдээжэ болон нотагайшай хүбүүнэй зурахан олон тоото бүтээлүүд музейн уужам ехэ зал соо дэлгээгдэн табигдажа, сугларашада хайшаагдахыень нэн түрүүлэн тэмдэглээ.

Буриад Республикын Арадай Хуралай депутатууд А.С.Шиллов, В.И.Макаров, арадай поэт Н.Г.Дамдинов, соёлой министрэй орлогшо А.С.Пискунов. Уран зураашадай холбооний правлениин түрүүлэгшэ Ю.Е.Манданов, Улаан-Үдэнь городской, Баргажанай, Хурамхаанай аймагуудай захиргаануудай толгойлогчидой орлогшонор Б.Ц.Дымбрылов, А.Б.Линхоев, О.Ц.Дондунов гэгшэд С.Р.Ринчиновэй олон тоото, гоё хайхан зурагуудыс бүтээжэ, арад зондоо бэлэглэхыень тэмдэглээд, грамота, бэлэгүүдыс сугларашада алыга ташалган дор тэрэнэй барюулан байна.

— Солбон Раднаевич гансашы зурагуудыс зураад хуудлаггүй, харин өөрынгөө баян дүй дүршэлэе залуу үетэндэ дамжуулан үгэхыс оролдожо ябадаг. Нүүлэй жэлнүүдтэ манай соёлой болон искусствын училищиде уран зурагай хэсхээ үнгэргэжэ ябана. Тус хэсхээдэнь хори гаран оюутан ябажа, оршон хайхан байгаагийн үзэгдэлнүүдыс, ажалша бэрхэ арад зоний дүр зурагуудыс зуража хурана ха юм. Байгша олноо Солбон Раднаевичай хурган хүмүүжүүлэн оюутан Александр Янсенгир Ленинградтай В.И.Мухинагай нэрэмжэтэ уран хайханай промышленна училищиде хурахаа ошонхой. Үшөөшье

олон хурагшаднай иимэ училищинуудта хурахаар бээ зохёохэй. Солбон Раднаевич, эдэ бүгэдыстнай бидэнэр үндэрээр сэгнэжэ ябадаг гэшнэбди, — гэжэ тус училищиин директор А.В.Лоскутников хэлээд, баглаа сөсөгүүдыс, бэлэгтэйгээр барюулаа.

Хур харбалгаар СССР-эй спортын мастер болоһон, буриад тэрлиг үмдэлэн Даша-Нима Эрдыеев эндэртэ гаража, нотагайнгаа хүбүүс аяга сай, шананан зоохэйгөөр хүндэлхэдөө, үглөө бүхэндэ эдэһэй дээжэһээ хүртэжэ, ажал хүдэлмэридоо үшөө ехэ амжалтагай, гоё хайхан зурагуудыс зондоо бэлэглэжэ

ОМОГОРХОЛ ТҮРҮҮЛЭЭ

ябахыень юрөөбэ. — Солбон Раднаевичай нотагайнь түлөөлэгшэдыс, Улаан-Үдэ хотын захиргаанай соёлой таһагыс даагша В.Ш.Цыренова, Баргажанай аймагай захиргаанай гулваагай орлогшо А.Б.Линхоев гэгшэдыс ойн баярай выставкэ мээхэ хүндэтэ уялга дүүргэхыень уринабди. — гэжэ байшангай директор Р.Б.Цыденовагай хэлэхэдэ, алыга ташалган шаашана.

Үүдэндэ татагдаһан улаан торгой лентын хайшалагдаха үеэр нотагайнь хүбүүд, Буриад ороноймнай мэдээжэ дууша М.Г.Раднаев Б.Б.Будаев хоёр Николай Дамдиновай шүлэг дээрэ зохёогдоһон "Уулахан Барханайм орой дээгүүр" гэнэн утгамжан дуу гоё хайханаар хангиурдажа, алыга дэлгэн айлашадаа угтана.

Уужам, харуул залай ханаануудаар жэрүлдэн табигдаһан олон тоото зурагууд дээрэ хэды хайханаар байгаагимнай зураагдахыс обёорон харанабди. Эндэ авторай баян дэлгэр сэдхэлгэй, хурса харасатай, уран гартай байһыс абаһаар ойлгоно, омогорхонобди. Хурамхаанай Угнаасай нотагаһаа гараһан гүрүүшын генерал Д.Р.Цыденовэй, арадай поэт Н.Г.Дамдиновай портретүүд, "Тоонт "Булжамуур", "Шуурганай урда тээ", "Хур харбаан", "Үбһэшэдэй отог", "Хоорэлдөөн" болон тоһон шэрээр бэшэһэн бусад зурагуудынь хэды хайханаар харагдана гэшнэб! Ажалша бэрхэ улад зоний ажабайдал, хэжэ ябаһан хүдэлмэриень үнэншэмэ зохидоор зураагшаданай выставкэ харагшадай дунда һонирхол татана ха юм. — Петр! Харьш, энээхэн

зураг дээрэ Уланай колхозой хүтэлбэридэгшэд үбһэшэдтэй хөөрэлдэжэ байна бэшэ аал?! Наада талада хуугаашань хэн бэ? Багсаан танихаар ха. Саана хууһан хүниинь парторг ябадаг нэмнай! — гэжэ нүгөөдэнь нүхэртөө хандажа, нотагайнгаа хүбүүнэй хүн зоний дүр зураг шадамар бэрхээр зуража гаргахыс тэмдэглэхэ юм.

... Жараад, далаад онуудай үеэр республикын уран зурааша арад зоний ажабайдал, ажаһуудал, хэдэ хүдэлмэриень толотомо гоёор зураглан харуулжа эхилээ гэжэ хэлэхэһээ ондоо юун байха бэлэй. Эндэ Солбон Ринчинов үндэрэн буриад арадынгаа соёлой, түүхын гүнзгы руу шунажа ороһон байха юм. Тиэхэдээ зурахан бүхы бүтээлүүдынь ямар гоёор, хараһан хүн бүхэний атаархама дүгөөр, зарим геройнуудынь таамаглан танихаар гаргажа шадаһыс нэн түрүүлэн тэмдэглээ. "Солбон Ринчинов хараһан бүхы зүйлнүүдээ тоб байса гаргажа шададаг өөрын бэлитэй, онсо гүхэл шадабари, ехэтэй мэргэжэлтэ боложо ургаа, хүмүүжээ.

Уран гоё зурагуудаараа арад зоноо баясуулжа ябадаг Солбон Ринчинов үндэр уула хадануудаараа зэрлэгэ татац суурхажэ байдаг Баргажан голый Хилгана нотага түрэнэн гэжэ мэдэнэбди. Зүгөөр Байгал далайн зүүн талада түбхинэнэн Хилгана нотагай ажалша бэрхэ арад зон түүхэтэ газарнуудаа, эртэ урдын ёһо заншалнуудаа нүдэнэйнгөө сөсэгы мэтэ хадагалжа ябадаг гэжэ мэдэнэбди. Харин уран зурааша эдэ бүгэдыс мэргэн тодоор зураглан харуулжа, оронойнгоо бүхы арадуудай дунда бээ нэрлүүлжэ ябахыень харахада, урма баяр түрүүлхэ ёһоороо түрүүлэнэл даа" гэжэ Буриад ороной искусство

шэнжэлэгшэ, түүхын эрдэмэй кандидат И.И.Соктоева тон зүбөөр түүрэн бэшэһэн байха юм.

Эхэ орон дотороо, тэрэ тоодо республика соогоо боложо байдаг хубилалтануудыс шэрэ, бириын хүсөөр зураглан харуулхыс оролдожо, эрмэлзэжэ ябадаг Солбон Ринчинов мүнөө үеын ажабайдалда зориулан хэды бүтээлүүдыс дурадхаа гэшнэб! Эдэһэй дунда Байгал-Амарай түмэр замай барилга тухай хэды олон зурагуудыс бэшээ гэшнэб! Эндэ нэгэ хэдынь нэрлэхэдэ, "БАМ-ай үглөөгүүр", барилгашадыс эдэс хоолоор хангажа байдаг Уланхаанай совхозой хаалишад, малшадай дунда боложо эхилһэн ажабайдалынь шэнэ хубилалта, гэдэнэрэй үдэр бүриин ажалыс харуулан мантан томо бүтээлэнь юунтэйшье сэгнэхээр бэшэл!

... Хэдэн дабхар долгөөр эбхэрһэн Байгал далай. Энэмнай хагсуу шэмэрүүн уларилтай намарай ольбоние харуулан зураг. Хэнэйшье мэдэнээр, энэ хадаа хүлтүүг, баргажан гэжэ нэрлэгдэнэн шанга халхинай болоходо, далай туулган хара үүлэнүүдээр бүрхөөгдэн амитан, хүнэй тэсэхээр бэшээр халхиддаг гэшнэ. Уран зурааша энээниие, Байгал далай дээрэ загаһа агнажа ябагшадтай ажабайдалыс харуулан зурагаа үргэн олон харагшадтаа бэлэглэнэн байха юм.

Буриад арадай уран зурааша С.Р.Ринчиновэй эдэ бүхы бүтээлүүдыс хөрхоор хараһан хүн бүхэн ерээдүйдэ үшөө олон, найн хайхан зурагуудыс бүтээжэ, олон харагшадтаа омогорхуулжа ябахыень хүсэһэн байха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Байгал далайн загашад.

Б.ЦЫРЕМПИЛОВ.

ТААГААД
ТУРШАЯЛШИ

Уншагшаднай сүлөөтэй сагтаа

*Хаража болохо холо ойроһоошье
Хэһэн ажалынь мүнхэ,
Хаб хара хубсаһа үмдэгшэ
Харахадашни хаан Чингисэй шэдигтэй.
Хэн бэ?*

*Дунда — Хэрээтэдэ дуугаа эхилһэн,
Дууша болохо занатай байһан,
Дэлхэйдэ мэдээжэ болоһон
Дурымнай заатагүй татанал ходоогоо.
Хэн бэ?*

*Алдар нэрэнь түбэг,
Айхабтар гоё бурхадые зураһан,
Арюухан зандаа ябаһыс наа,*

*Аба эжынгээ нэрыс суурхуулан.
Хэн бэ?*

*Аяга, шанга, табар
Ажалынь шудхамал фашис,
Аржыса — гаржыса бүтээһэн
Аюшын хүбүүн акварелист.
Хэн бэ?*

*Харахадашни нариихан үндэр
Хара хирбэгэр хахалтай,
Холошыс бэшэл нотагынь
Хурамхаан гү, магад Угнаасай.
Хэн бэ?*

Владимир ВАНЧИКОВ зохёобо.

Б.БИРБАЕВ.

СПОРТ

СПОРТ

СПОРТ

СПОРТ

СПОРТ

ДЭЛХЭЙН БА ЕВРОПЫН ЧЕМПИОНУУД

ПАУЭРЛИФТИНГ хадаа спортын шэнэ зүйл мүн. Гэбэшье дэлхэйн 83 ороной атледүүд энэ зүйл үргэнөөр эрхижэ, ехэ-ехэ мурьсөөнүүдтэ хабаадажа, үндэр нэрэ зэргэнүүдтэ хүртэнэ. Манайшье Россин Федерациин спортсменүүд хүсэ шадалаа гаргалгын гурбан зүйлэе амжалтатгаар эрхижэ байна. Нүүрэй жэлнүүдтэ Россин атледүүд дэлхэйн болон Европын чемпионатуудта хабаадажа, ехэ амжалта туйлаа. 2000 оной Олимпиин наадануудай программда спортын энэ зүйл оруулагдахадаашье болохо. Тиин Буряад Республикын гаһар хүсэтэйшүүл оронойгоо суглуулагдамал командын амжалтада ехэ хубитаяа оруулна гээд тэмдэглэлтэй.

Эрэшүүлэй дунда пауэр-лифтингээр дэлхэйн түрүү нуури эзэлхын түлөө мурьсөөн найхан Бельгийн Инсбрук хотодо болобо. Бүмбэрсэг дэлхэйн 40 гаран ороной 207 спортсмен хабаадаһан байгаа.

Мурьсөөнүүдэй дүнгүүдээр США-гай суглуулагдамал команда илалта гуйлаба. Россин гаһар хүсэтэйшүүл хоёрдохи нуури эзэлэ. Манай ороной түлөөлэгшэд 1 алтан, 4 мүнгэн, 2 хүрэл медалаар шагнагдаһан байха юм.

Загарайн аймагай Шэнэ-Бэрээнэй хүүгэдэй спортын хургуулийн тренер, уласхоорондын классай спортын мастер Александр Деханов 90 килограммай шэгнүүртэ мурьсэбэ. Эндэ 19 ороной спортсменүүд хабаа туршаа. Гол түлэб Джим Бел (США), Гунар Дессон (Исланди), Стигелс Тат (Норвеги) болон Александр Деханов гэгшэдэй хоорондо илангаяа шанга тэмсэл болобо. Гурбан упражненээр дүн хамта 882,5 килограмм үргэнэн Дж. Бел илажа, дэлхэйн

чемпионий нэрэ зэргэдэ хүртөө. Манай нютагай хубүүн А.Деханов 17,5 килограммаар гартажа, мүнгэн медальаар шагнагдаа. Тиэхэдээ тэрэ 340 килограммай штанга дала мурэ дээгүүрээ табижа, хуугаад бодоһон, 200 килограммай штанга хэбтээд үргэнэн байгаа. Түрүүшын упражненээр бага хүрэл медальда хүртэбэ. 325 килограммай штанга үбдэгтөө хүртэжэ, түрүү нуури эзэлэ. Сэхьень хэлэхэдэ, энэ упражненээр харуулан үрэ дүнгын тэрэнэй хубийн рекордһоо 15 килограммаар доошоо байна. Хэрбээ шэнэ рекорд тогтоогоо гэшнэ наа, гурбан упражненээр илажа гараха аргагай байгаа бшуу. Г.Дессон А.Дехановһаа 7 килограммаар гартажа, ехэ хүрэл медальаар шагнагдаа. Тиэгэжэ штанга үбдэгтөө хүртэжэ үргэлгөөр Александр Деханов дэлхэйн чемпион болобо. Энэ амжалтадань тэрэнэй тренер-эсэгэн Сергей Иванович ехэ габыятай.

Эхэнэрнүүдэй дунда пауэр-лифтингээр Европын түрүү нуури эзэлхын түлөө мурьсөөн Италийн Милан хотодо дүүрэбэ. Энэ түбийн 18 ороной 150 гаран хүсэтэйшүүл хабаадаһан байгаа. Россин суглуулагдамал командын гэшүүд 7 алтан, 3 мүнгэн медальда хүртэжэ, түрүү нуури эзэлэ.

Энэ амжалтада Бурядай гүрэнэй университетэй оюутан, уласхоорондын классай спортын мастер Светлана Теслева ехэ хубитаяа оруулаа. Тэрэ 44 хүртэр килограммай шэгнүүртэ хабаа туршаадаа, залуушуулай болон эхэнэрнүүдэй дунда дэлхэйн гурбан, Европын нэгэ рекорд тогтоожо, бүхы гурбан упражненээр илалта туйлаа, Евроно түбийн чемпионий

штанга үбдэгтөө хүртэжэ үргэбэ. Дүн хамта 395 килограммай үрэ дүн харуулахада, энэ зун Канадада үнгэргэгдэнэн бүмбэрсэгэй чемпионатда тогтооһон үрэ дүнгөө аяр 20 килограммаар үлүүлэн байха юм.

Нютагаймнай басаган энэ жэлдэ дэлхэйн болон Европын чемпионий нэрэ зэргэнүүдтэ хүртэнэн, Россин гүрүү нуури эзэлэн, оронойгоо Кубогаар шагнагдаһан байна бшуу. Тиэгэжэ тэрэ Россин спортын габыата мастерай нэрэ зэргэдэ хүртэхэ болобо.

Нютагаймнаа гаһар хүсэтэй спортсменүүдтэ ерэхэ жэлдэ ехэ амжалта гуйлахьень хүсэнэбди.

Б.М. ЖИГЖИТОВ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: дэлхэйн ба Европн чемпионууд Александр Деханов, Светлана Теслева.
Ц.ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

нэрэ зэргэдэ гурбадаха хүртэбэ. Энэнь нютагаймнай басаган туйлай ехэ амжалта гэшнэ! Уласхоорондын классай спортын мастер Александр Деханов тэрэниие хурган хоридог.

43 килограмм 700 грамм шэгнүүртэй энэ басаган 152,5 килограммай штанга дала мурэ дээгүүрээ табижа, хуугаад бодоһон байна. Энэнь Европын рекорд гэшнэ. 85 килограммай штангы хэбтээд үргэжэ, дэлхэйн рекорд тогтообо. Энэнь француз спортсменкын амжалтаһаа 2 килограммаар үлүү юм. 157,5 килограммай

Бокс

БЭЛЭГҮҮД ЭЗЭДЭЭ ОЛОО

Боксоор авиазаводой "Рассвет" гэнэн Соёлой ордон со үнгэргэгдэнэн мурьсөөндэ Владивосток, Кызыл, Шэтэ, Улаан-Үд Эрхүү хотонуудай арһан бээлэйтэйшүүл хабаадалсаһан байна. 1996 оной хойшо уласхоорондын болгодоһон энэ мурьсөөндэ энэ удаа Монголой Республикын команда ерэнэн байгаа.

Нютагаймнай хубүүн - Олимпиин наадануудай чемпио В.К.Сафроновой дурасхаалда зориулагдаһан XIV мурьсөөн таб үдэрэй туршада үнгэргэгдэнэн байха юм. Эндэ манай республик түлөөлэгшэд, спортын мастернууд Жаргал Бадмаев (71 кг), Александр Путинский (91 кг, дээшэ), мастерта кандидатууд Бат Мүнхэ Ванкеев, Баир Галсанов, Александр Перевалов, Вячеслав Раднаев гэгшэд оһөд оһөдзүнгөө шэгнүүртэ шалгаржа, чемпион нэрэ солодо хүртөө. Харин айлашадай дундаһаа Баточир, Батба (Монгол), Владивостогһоо ерэнэн Дмитрий Толстов, Николай Утк (Шэтэ), Владивостогтой Руслан Неретин гэгшэд чемпионууд болой байна. Олимпиин наадануудай чемпион Владимир Сафронов мурьсэдэг байһан 57 килограммай шэгнүүртэ Дмитрий Толстов шанга хүртөө.

Манай республикын боксёрнууд Бальжинима Раднаев, Виктор Жапов, Александр Шопхоев, Юрий Саддаев, Баян Дондоков, Баир Ринчинов, Виталий Цыбиков, Вячеслав Красногоров, Цыды Базаржапов, Михаил Лудупов, Тимур Дашиев, Вадим Федотов, Мэргэн Баданов, Алексей Кицелев гэгшэд хоёрдохи, гурбада нууринуудые эзэлхэ баатай болоо.

Мурьсөөндэ эрхимлэһэн спортсменүүдтэ Советскэ Союз спортын габыата мастер Владимир Константиновичай дурасхаал бэлэгүүд ордондо сугларагшадай алыга ташалган доро барюулагда.

Нютагаймнай хубүүнэй дурасхаалай мурьсөө үнгэргэхэ хэрэ Улаан-Үдын авиазаводой хүтэлбэрилэгшэд мүнгэ үгэжэ, ехэ туһаламжа үзүүлэн байна.

Т. ЛАМБА

ХАРГЫ ХАЛТИРУУХАЙ, АЮУЛАЙ

Үнгэрхэн 11 харын дунгоор республика доторнай харгын транспортна 979 гэнэ усал боложо, 201 хүн наһа бараа, 1121 хүн шархатаа. Илангаяа үбэлэй хүйтэндэ, елэгэр саһа, мүльһөөр хушагдаһан харгы дээрэ элдэб оһол аюулнууд болодог байха юм. Харгын дүрим сахидаггүй, хайша хэрэг тэрэндэ хандадаг жолоошодһоол боложо, энэ хугасаада 826 аюулга ушар гаргагдаа, 175 хүн наһа бараа, 987 - шархатаа.

Елэгэр халтируухай харгы дээрэ ябаһан зон илангаяа нэргылэмжэтэй байха ёһотой. Тээд энэниие мартажархидагынь хүүндэ биля байһаар. Автобус, трамвайһаа буухадаа, ойлгожол ябаха хэрэгтэй. Юундэб гэхэдэ, Улаан-Үдын харгынууд дээрэ байһан буудалай газарнууд ехэнхииний ёһото мурөөр хөгдээгүй ха юм. Энэл ушарһа боложо "Ногоон базаар" гэж буудалай газарта аюулга үйл хэрэгүүд хирэ хирэ болоод үзэгдэдэг. Жэшэнь, 7 наһатай ногтуу нэгэ хүгшэ декабриин 8-най үдэр энэ халтиржа унахадаа, автобус хойто мөөр доро орожо хүндөөр шархатаа нэн.

Үнгэрхэн 11 харын туршда ябаһан хүнүүдэй гэмтэ 153 гэнэ усал гаргагдаа. Харг халтируухай, аюултай гэнэ хүн бүхэнэй мэдээд, нэргэлэ болгоомжотой ябаһаа, эр үзэгдэлнүүд үсөөрхэл байна даа.

У. ДАМДИНОВА
Буряад Республикын МВД-гэй ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэ

БАЛЬЗАМ "АМРИТА"

Бэе махабадайнгаа элүүр энхэ байхын түлөө ханаагаа зобоно гүт?

"Амрита" бальзам уугты!

Түбэд эмнэлгын ёһо гуримаар хэгдэдэг эм домуудта адляар "Амрита" бальзам бэлдэгдэдэг байха юм. Энэ эм домтой ундада хэрэглэгдэдэг зүйлнүүд гэхэдэ: нохойн хоһоор, арсын жэмсүүд, саахар, уһан, этиловэ болон жэмсэй спирт, эфирэй тоһон ба эссенци. Бальзам бэе махабадай элүүр энхье дээшэлүүхэдэ, элдэб үбшэнһөө аршалхада, тон ехэ нүлөөтэй юм.

Эхэ эсээд байбалтнай, бальзам "Амрита" тон туһатай!

Энэ бальзамые Яхадай Черскэ-Нижнекамска районной дадайн портодо хүдэлдэг хүнүүдэй эдэе хооддо нэмэн, Зүүн Сибириин эрдэмэй түбэй ажалай болон профессиональна үбшэнүүдэй талаар институтдай мэргэжэлтэд туршаһан, шэнжэлһэн байха юм. Энэ шэнжэлгын дүнгөөр "Амрита" бальзам илангаяа эсээд байһан хүндэ тон туһатай гэжэ онсологдоһон байна. Зүгэдэ, аятай зохио үнэртэй энэ бальзам багаханаар уужархихада, тон хайн гэжэ тоологдог.

Элдэб импортнэ эм дом болон ундада т байдай этигэлгүй гүт?

Тийбэл, "Амрита" бальзамда этигэгты!

Энэ бальзамые Бурядай эрдэмэй түбэй түбэ эмнэлгын таһар ба МНПО "Байкал-фарм" гэгшэ зохион байгуулжа, Буряад Республикын Госсанэпиднадзорой түб шанарайн пайниинь шалган баталһан юм.

Хэрбээ мүнгэ багатай байбал, ханаагаа зобогты. Хахад литрэй бүтылхэ соохи бальзамые сайда гү, али бэшэһье ундада сайн 1-2 халбагаар нэмээд, ууха хэрэгтэй. Бальзамые 6 харын туршада хэрэглэжэ болоно.

Бальзам "Амрита" худалдан абагты. Тийбэ таанар элүүр энхэ ябахат, элдэб эм домдо мунгэ зөөриё гаргашалхагүйт.

Эмхидхэн байгуулагшад -- Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

<p>Редактор А.Л. АНГАРХАЕВ.</p> <p>РЕДАКЦИОННОКОЛЛЕГИ: С.Д.РИНЧИНОВ (редакторай орлогшо), Б.М.Ж.БАЛДИНОВ (харюусалга секретари), Р.Б.ГАРМАЕВ (Буряад Республикын Президентин ба Правительствын аппарат), Д.Д.СУИДАРОН (Буряад Республикын Арадай Хурал), таһагуудые даагнада: Г.Х.ДАШЕЕВА, Ц.Ц.ДОНДОГОВ, С.Д.ОЧИРОВ, Т.В.САМБЯЛОВА, В.И.ЛИНТАЕВ (хэблэлэй директор).</p>	<p>Манай адрес:</p> <p>670000, Улаан-Үдэ, Каландаришвилиин үйлэс, 23, "Буряад үнэн" газетгын редакци.</p>	<p>Газетэ хэблэлэй 2 хуудалан хэмжээтэй. Индекс 50901. Хэлэг 4317. Хэблэлтэ тушаагдаһан цаг 17.00.</p>	<p>"Республиканска типографи" гэнэн АО-до газетэ хэблэгдэ. Директорийн телефон: 2-40-45. Б-0079-дэхи номертойгоор бүрихэлдэ абтанхай. Заказ № 7916.</p>
---	--	--	---

Редакциин телефонууд: редакторай - 2-50-96, приёмнын - 2-54-54, редакторай орлогшын - 2-68-08, харюусалга секретариин - 2-50-52, секретариин - 2-62-62, таһагууд: үндэрлэһэн болон политическэ асуудалнуудаар - 2-55-97 (даагшань), 2-61-35, 2-34-05, экономикын - 2-64-36 (даагшань), 2-63-86, 2-61-35, соёлой болон гүүхын - 2-60-21 (даагшань), 2-57-63, залуушуулай, оюутанай ажабайдалай болон олонийн хүдэлмэрийн - 2-54-93 (даагшань), 2-69-58, мэдээлэлэй болон сонсохой - 2-66-76, 2-67-81; корректорнүүдэй - 2-33-61, компьютерна түбэй - 2-66-76.

"Бурятия" хэблэлэй телефонууд: директор - 2-49-94, бухгалтери - 2-23-67, вальс - 2-35-95.